

EXTERNAL ECONOMIC RELATIONS

Izveštaj sa međunarodne konferencije Pristupanje Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji i Evropskoj uniji u doba populističkih izazova međunarodnoj trgovini

Autori:

Chris Welland
Igor Novaković

U Beogradu, 4. jula 2017. godine ISAC fond i Fondacija Friedrich Ebert organizovali su međunarodnu konferenciju o spoljnotrgovinskim odnosima Srbije, a u sklopu višegodišnjeg programa ISAC-a o praćenju i podrške pregovorima u poglavljima 30 i 31. Ovaj događaj je bio posvećen isključivo Svetskoj trgovinskoj organizaciji (STO) i njenom značaju za svetsku i regionalnu trgovinu, sa specifičnim fokusom na proces pridruživanja Srbije punopravnom članstvu. Srbija mora da uđe u punopravno članstvo STO, kao i da u članstvu provede određeni period vremena, kako bi uspešno zatvorila poglavlje 30 (Ekonomski odnosi sa inostranstvom) pretpristupnih pregovora sa Evropskom unijom (EU).

Panelisti na ovoj konferenciji bili su:

Dr Predrag Bijelić, profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu
Bojana Todorović, bivša pomoćnica ministra trgovine, turizma i telekomunikacija
Carlos Gimeno Verdejo, koordinator DG Trgovina u Evropskoj komisiji

Igor Novaković, direktor istraživanja Centra za međunarodne i sigurnosne poslove (ISAC) moderirao je konferenciju.

Sledeći izveštaj navodi rezime i najvažnije aspekte rasprava sa konferencije. Autori izveštaja su Chris Welland i Igor Novaković. Ovaj izveštaj nije pregledan od strane panelista, i autori preuzimaju punu odgovornost za njegov sadržaj.

EXTERNAL ECONOMIC RELATIONS

O tome zašto su globalnoj trgovini potrebna pravila i uticaj populizma na STO:

Međunarodne multilateralne trgovinske organizacije poput STO predstavljaju najbolji način za osiguranje da će globalna trgovina biti slobodna i poštena. Pravila i propisi vezana za STO garantuju da se međunarodna trgovina odvija pod jednakim uslovima kako za velike tako i za male zemlje, i bez pravila ove organizacije bilo bi nemoguće za bilo koju zemlju da na zadovoljavajući način reguliše svoju trgovinu i rešava sporove.

Predrag Bijelić je započeo obraćanje opisujući trgovinu pre 1995 - godine kada je osnovana STO. On je izjavio da je tada bilo teško da nacije regulišu svoju trgovinu i da međunarodna trgovina između dalekih zemalja nije bila tako česta kao danas. STO je stvorila mnogo pravednije međunarodno tržište, koje ima mnogo veći uticaj. Bijelić je takođe objasnio da, iako STO ima set jasnih osnovnih pravila, države članice imaju određenu slobodu da odluče i pregovaraju o svom položaju unutar organizacije.

Bojana Todorović složila se da ne postoji alternativa multilateralizmu. Ona je takođe diskutovala o trenutnom trendu populizma, upozoravajući da ekonomski populizam ima razornije posledice od političkog populizma, jer može uništiti ekonomiju jedne zemlje i ostavi dugotrajne efekte koji će još više produbiti njene ekonomske probleme.

Carlos Gimeno Verdejo je konkretnije govorio o trendu populizma. Objasnio je da su populizam, protekcionizam i izolacionizam kategorije koje je „lako prodati javnosti“, jer zvuče kao validna rešenja za mnoge ekonomske probleme. Verdejo je takođe priznao da populistički često pravilno identifikuju probleme sa kojima se njihove nacije suočavaju, čime su oni privlačniji izbornom telu i što se svakako reflektuje na izborni rezultat.

Verdejo je, međutim, upozorio da je populizam, odnosno rešenja koje nudi za ekonomske izazove, zapravo jedan od najgorih načina za odgovor na ekonomsku krizu, navodeći kao primere SAD tridesetih godina XX veka i Argentinu na prelomu milenijuma.

O prednostima pridruživanja STO za Srbiju i male države uopšte:

Panelisti su naveli nekoliko prednosti koje Srbija i male države uopšte imaju od pridruživanja STO. Oni su se složili da STO na više načina otvara vrata svetske trgovine za svoje članice. Za Srbiju bi to omogućilo lakše trgovanje sa ranije nepristupačnim tržištima koja su takođe u članstvu STO. Ova organizacija obuhvata 98% svetske trgovine, odnosno 133 zemlje članice. Članstvom u STO same države postaju atraktivnije za strane investitore, pošto članstvo u STO garantuje da se one poštuju pravila i standarde u trgovini. Primeri mnogih država koje su se nedavno pridružile STO-u poput Moldavije, Makedonije i Kine, potvrđuju da se obim trgovine, a pre svega izvoz, povećavaju posle pridruživanja.

Proces pristupanja STO se sastoji od implementacije reformi zasnovanim na strogoj usklađivanju sa određenim pravilima i propisima. Ovaj proces može pozitivno uticati na trgovinu, reformisanjem nacionalnih standarda i praksi. Pravila STO takođe osiguravaju da zemlja ima mogućnost da aktivno brani svoje interese i rešava svoje sporove. Posebno je značajno da susedne zemlje neće moći da zatvore svoje granice prema Srbiju bez posledica od STO, kao što se nedavno dogodilo u prošlosti.

Jedan od prisutnih u publici zatražio je od panelista da predstave šta su, po njihovom mišljenju, specifične prednosti za Srbiju koje donosi članstvo u STO. Gospođa Todorović je odgovorila da će Srbija pre svega moći da zatvori pregovore u Poglavlju 30, približavajući Srbiju pridruživanju EU. Bijelić je napomenuo da druge zemlje više neće moći da jednostrano zatvore svoje granice prema Srbiji. Na posletku, Verdejo je izneo stav da će neposredan pristup svim članicama STO biti najvažnija korist, jer bi to dovelo do mnogo šireg međunarodnog ulaganja u Srbiju. Panelisti su naveli da će pristupanje članstvu STO imati i neke troškove, ali da su prednosti koje donosi mnogo veće.

EXTERNAL ECONOMIC RELATIONS

O značaju pristupa STO za članstvo u EU:

Svi članovi EU bili su i članovi STO u trenutku pridruživanja EU. Ali što je najvažnije, pravni, ekonomski i politički interesi EU zasnovani su na principima STO. Verdejo je izjavio da pravila EU predviđaju da se države članice angažuju u globalnoj, multilateralnoj trgovini. On je takođe rekao da, pošto STO doprinosi ukupnom miru i pomaže zemljama da izbegnu ekonomski protekcionizam i izolacionizam, pridruživanje STO pomaže državama da postanu više integrisane s osnovnim političkim i ekonomskim principima EU.

O napretku Srbije u pregovorima sa STO:

Panelisti su naglasili da se Srbija mora pridružiti STO pre nego što se pridruži EU, a Verdejo je naglasio da EU i praktično podržava Srbiju u procesu pridruživanja STO. Međutim, panelisti su naveli nekoliko prepreka sa kojima se Vlada Srbije suočila u pregovorima o pristupanju STO. I dalje su otvoreni bilateralni pregovori sa Ukrajinom, koje Srbija mora da završi kako bi se pridružila STO, što je posebno otežano izbijanjem krize u ovoj državi. Rusija je takođe, odmah nakon što je postala članica STO 2012, otvorila bilateralne pregovore sa Srbijom u okviru pretpristupnih pregovora STO. Ovi pregovori takođe se mogu pokazati izazovnim.

Štaviše, bilateralni pregovori sa državama Sjedinjenih Država i dalje ostaje otvoreni, ali će biti zatvoreni čim Srbija reši poslednje preostalo pitanje iz multilateralnog aspekta pregovora o pristupanju STO: potpunu zabranu trgovine sa proizvodima koji sadrže GMO. Svetska trgovinska organizacija ne dozvoljava potpunu zabranu uvoza ili izvoza bilo kojeg specifičnog proizvoda, tako da pomenuta potpuna zabrana trgovine treba da bude ukinuta. Međutim, ima puno prilika i načina da Srbija reši ovo pitanje uzimajući u obzir stavove većine njenih građana. Panelisti su se složili da je ovo pitanje postalo glavna prepreka na putu pristupanja Srbije STO.

Panelisti su zaključili svoje pregovore sa opreznim optimizmom da ako srpski donosioci odluka preuzmu inicijativu u pogledu zabrane GMO proizvoda, pristupanje Srbije STO i zatvaranje pregovora sa Evropskom unijom iz Poglavlja 30 neće izgledati daleko.